

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-17>

FINANCIAL CONTROL DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Leontieva L. V.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Accounting and Taxation
Kharkiv National Automobile
and Road University
Kharkiv, Ukraine*

Леонтєва Л. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри обліку
і оподаткування
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна*

Зважаючи на чинне законодавство та рівень соціально-економічного розвитку країни, Україна розвивається дуже швидко і має динамічний, реформаторський, багатшаровий і багаторівневий розвиток, але досить багать недоліків було виявлено під час запровадження воєнного стану. Саме військовий стан виявив недосконалості та неузгодженості чинного законодавства відносно контролюючих організацій. Ці питання стосуються підзвітності і прозорості, ефективності діяльності державних органів та як реагувати на зміни викликані військовим станом, для забезпечення зростання і розвитку суспільства.

Проблемами фінансового контролю займаються досить багато вчених, а відносно контролю за суб'єктами господарювання багато доробок у працях: П. Беляєва, А.Беляньов, А.Бобкової, І.Голованя, В.Лаптева, В.Мартемьянова, К. Мамутова, В. Мілаш, О.В.Олейник, В.Опришка, Н. Саниахметової, В.І.Семчика С. Щервін та інших. Вони вважають управління державними фінансами одним із видів захисту суб'єктів господарювання. Тобто – це один із видів державного контролю за законністю дій під час господарської діяльності. Як форма державного регулювання у здійсненні органами управління своїх повноважень і відповідальності. Як процес, який дотримується принципів законності та доцільності у рамках фінансового розвитку та державної діяльності. Науковці розглядають державний фінансовий контроль, як один із видів захисту суб'єктів господарювання з різних позицій: як нагляд за законністю дій; як складову державного

управління; як форму державного регулювання за компетенцією органів, що здійснюють фінансовий контроль; як процес дотримання законності та доцільності; як складову фінансової діяльності держави.

На законодавчому рівні питання контролю підприємств також регулюються Цивільним кодексом України та Господарським кодексом України.

Адже ефективна система фінансового менеджменту управління державними (місцевими) ресурсами (публічними коштами, довгостроковими активами та іншими активами) та їх використанням забезпечить прозорість, підзвітність та якість діяльності держави, це не лише інструмент для Це не лише органи влади, органи місцевого самоврядування та економічні організації, але й головне для забезпечення фінансової стабільності та безпеки країни, досягнення стратегічних цілей країни, підвищення ефективності національної політики та покращення якості життя людей [1].

У діючій системі фінансового контролю в воєнний час існує проблема недосконалості і суперечливості законодавства, яке регулює організацію контролю. Україна має ряд законів і підзаконних актів, включаючи Конституцію, Укази Президента та Постанови Кабінету Міністрів, а також міжнародні договори, які набувають обов'язкової сили за часів військового стану. Однак, відсутній базовий закон, який би чітко визначав механізм взаємодії державних органів щодо фінансового контролю, його функціонального призначення та принципів дії. Фінансовий контроль здійснюється відповідними органами на основі Законів України "Про державну службу" і "Про центральні органи виконавчої влади". Також важливо чітко розподілити повноваження контролюючих органів під час війни. Для здійснення господарської діяльності в цей період потрібна не тільки сильна законодавча база, але й чіткий механізм взаємодії та координації дій органів контролю.

Досить багато органів задіяні під час військового стану для фінансового контролю з відповідною компетенцією та вони розподілені за такими ознаками: загальнодержавні (Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України) та органи місцевого самоврядування; за інститутами: податкові; контрольно-ревізійні; органи державного казначейства; фінансово-кредитні установи тощо; за компетенцією: загальної компетенції (для яких здійснення фінансового контролю не є основною діяльністю); спеціальної компетенції (спеціально створені для діяльності у сфері фінансового контролю).

Під час воєнного стану в Україні досить важливу роль відіграє діяльність профільних комітетів Верховної Ради України з питань бюджету, фінансів та банківської діяльності. Вони ініціювали прийняття за основу проекту Закону №7442 «Про внесення змін до Закону України «Про процедури банкрутства». Відповідно до процедури банкрутства в період воєнного стану пропонується спростити процедуру банкрутства в умовах воєнного та післявоєнного стану та підвищити ефективність її застосування. Було запропоновано низку процедурних питань для усунення невідповідностей і недоліків під час цього процесу [2]. У зв'язку з широкомасштабним збройним вторгненням Російської Федерації пропонується спростити доступ збанкрутілих компаній до судових процедур банкрутства, що може підвищити ефективність процедур банкрутства у воєнній та післявоєнній обстановці. Крім того, законопроект дозволить арбітражним судам належним чином і своєчасно здійснювати свої повноваження у справах про банкрутство.

Одним із основних органів фінансового контролю є Рахункова палата України. Її основним завданням є організація та здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини державного бюджету України та питаннями, пов'язаними з її використанням і доцільністю витрачання коштів державного бюджету та всі пов'язані з цим питання [3].

Під час війни в Україні всім господарським одиницям було запропоновано використовувати кошти з бюджету. У той же час, підрозділам, які використовують бюджетні капітали, рекомендується перегляд програм видатків і бюджетів у воєнний період для ефективного використання цього джерела капіталу. Такі пропозиції щодо можливості перерозподілу та ефективного використання капіталу подавали на розгляд уряду організації та державні органи. Також було вирішено об'єднатися і направити гроші на оборону та соціальну сферу.

Саме за рахунок скорочення видатків можна перенаправити невикористані кошти на програми, які не мають особливого воєнного значення (фінансування статутної діяльності політичних партій; забезпечення видачі, організація та виконання крадіжок авіаційної кореспонденції тощо).

Незалежність органів державного фінансового контролю забезпечується заборонаю незаконного втручання в їх діяльність, здійснення повноважень їх посадових осіб, спеціальним статусом центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує

державну політику у сфері державного фінансового контролю, призначенням керівників його територіальних органів без погодження з головами місцевих державних адміністрацій.

Центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, може укласти міжнародні договори України з іноземними органами державної влади і міжнародними організаціями, меморандуми з освітніми і науково-дослідними установами та організаціями про співпрацю та обмін інформацією.

Через відсутність системи регуляторного поля в Україні адміністративний орган під час військового стану є незбалансованою, а їхні завдання збігаються. Зокрема в Україні управління державними фінансами здійснюється рядом незалежних установ. Більшість функцій і повноважень у сфері управління державними фінансами дублюється зовнішніми та внутрішніми організаційно-структурними підрозділами управління державними фінансами. Відсутній чіткий та законодавчо закріплений розподіл повноважень контролюючих органів, відсутні чітко визначені механізми взаємодії та координації між собою, з іншими органами влади та з громадськістю.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010. № 2456- VI. Дата оновлення: 20.09.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Про рахункову палату: Закон України: від 27.01.2015 р. № 576- VII. Дата оновлення: 07.05.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>